

Maatalouden indikaattorien valintaehdotus 22.9.2025

Tuuli Orasmaa, MMM
Maatalousympäristöt ja pölyttäjäkannat
-teemaryhmä

VALTIONEUVOSTO
STATSRÅDET

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet

Maa- ja metsätalousministeriö
Jord- och skogsbruksministeriet

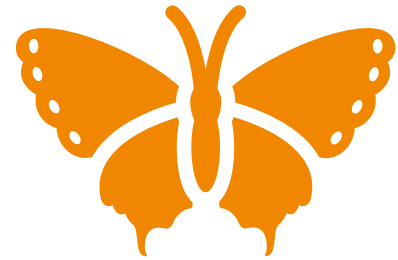
Maatalousympäristön indikaattorit ennallistamisasetuksessa

- Pakolliset indikaattorit: **peltolintujen ja pölyttäjien** tilan parantaminen
- Lisäksi Suomen täytyy **valita kaksi indikaattoria** kolmesta vaihtoehdosta
 - niittyperhoset
 - maaperän hiili kivennäismaapellolla
 - maisemapiirteet maatalousmaalla (esim. puut, pensaat, kesannot...)
- Valitut indikaattorit täytyy **saada kasvuun 2030 mennessä**.
- Vuoden 2030 jälkeen täytyy saavuttaa kansallisesti määritelty ”tydyttävä taso”. HUOM. Tyydyttävää tasoa ei tarvitse määritellä ensimmäisessä ennallistamissuunnitelmassa, vaan vasta vuoteen 2030 mennessä.

Indikaattoreiden valinta

- Kaikkien kolmen indikaattorin osalta valintaan liittyy heikkouksia ja vahvuuksia. Vertailutaulukko nähtävillä [Hankeikkunassa](#).
- **Maaperän hiilen määrän lisääminen kivennäispelloilla on Suomessa erityisen hankalaa maankäytön historian ja ilmastonmuutoksen vuoksi**
 - Viljely on Suomessa monessa suhteessa kehittynyt hiiltä kerryttävään suuntaan, mutta tämä ei näy tuloksissa.
 - Syitä: Suomessa pellot on verrattain vähän aikaa sitten muutettu metsästä maatalouskäyttöön, joten hiiltä häviää pelloista yhä. Myös ilmastonmuutos tekee vaikeammaksi lisätä maaperän hiiltä.
- Maisemapiirre- ja niittyperhosindikaattorien kasvattamiseksi tarvittavat toimet edistävät monesti myös peltolintu- ja pölyttäjätavoitteita = **vahvat synergiaedut**
- Teemaryhmä ehdottaa, että **maaperän hiili jätettäisiin ennallistamissuunnitelman mittareista pois, ja valittaisiin maisemapiirteet ja niittyperhoset**. Teemaryhmä oli valinnasta yksimielinen.
- Valinnassa kuultu Ahvenanmaata ja muita sidosryhmiä

Yhteenveto ja mahdollinen keskustelu jatkoevästyksistä

- 1. Linjattavaksi ohjausryhmälle:** Ehdotetaan, että maatalousindikaattoreiksi valitaan niittyperhosindeksi ja maisemapiirteet.
- 2. Taustatiedoksi** toimenpideaihtioita ja pohdinnassa olevia kysymyksiä.

Taustatiedoksi: pölyttäjätöimet käsitellään ohjausryhmässä erikseen (ulottuvat myös maatalousmaan ulkopuolelle)

Taustaluonnos maatalouden indikaattorien toimeenpanemiseksi

VALTIONEUVOSTO
STATSRÅDET

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet

Maa- ja metsätalousministeriö
Jord- och skogsbruksministeriet

Yhteenveto valituista indikaattoreista

Indikaattori	Mittaaminen	Huomioita	Mikä vaikuttaa merkittävästi?
Maisemapiirteet maatalousmaalla	Kahden aineiston yhdistelmä (Lucas ja kesantoala)	Käytännössä rakennetutkimuksen kesantoala vaikuttaa indikaattoriin suoraviivaisemmin ja voimakkaammin, koska pienialaisiin maisemapiirteisiin hankala saada muutosta.	Kesantoala
Niittyperhosindeksi	Perustuu 15 laajalti Euroopassa esiintyvän niittyperhosten runsaustietoihin	Luontaisten satunnaistekijöiden suuri vaikutus (sää)	Perinnebiotoopit, ympäristökesannot, reuna-alueet
Viljelysmaiden lintuindeksi	Seurataan 13 maatalousympäristö esiintyvää lajia	Peltosirkun nopea taantuminen vaikuttaa indikaattoriin, ilmastonmuutos vaikuttaa	Syysviljat, kesannot, pientareet, saarekkeet, nurmi, laiduntaminen

Millaisilla toimilla indikaattorit voitaisiin saada kasvuun? **LUONNOS 1/6**

Huom: Vaikuttavimmat toimet ovat listan aluksi, loppupään toimet ovat vähiten vaikuttavia näihin indikaattoreihin

1. **Perinnebiotooppien hoito** → teemaryhmissä 1 ja 4 valmistelu käynnissä
2. **Peltosirkun suojelusuunnitelman toimeenpano**
 - Peltosirkku on äärimmäisen uhanalainen laji. Nopeasti vähenevä kannankehitys vetää Suomen peltolintuindeksiä alaspäin. Peltosirkun kannan vakauttaminen tai vahvistaminen voi nostaa peltolintuindeksiä **kustannustehokkaasti**.
 - Vaatisi peltosirkun esiintymisalueilla (noin 80 kohdetta Suomessa) maanomistajilta toimia, esim. kesantojen lisääminen peltoaukeilla ja pientareiden leventäminen.
 - Tarvitaan maanomistajien kontaktointia ja hlö-kohtaista neuvontaa

3. Pysyvästi viljelemättömän alan lisääminen peltojen reuna-alueille

Pysyvästi viljelemätön ala = pientareet, kukkakaistat, suojakaistat...

Vaihtoehtoisia keinoja **pinta-alan** lisäämiseen:

- *Kannustetaan* monivuotisten, riittävän leveiden kukkakasvikaistojen perustamiseen.
- *Kannustetaan* riittävän leveiden suojakaistojen jättämiseen.
- *Kannustetaan* jättämään vähimmäisvaatimuksia leveämpiä pysyvästi viljelemättömiä pientareita.
- *Tilakohtainen vaatimus* piennaralasta: jokin minimiosuus tilan peltoalasta pysyvästi viljelemättömäksi piennaralaksi. [huom. voi olla merkittäviä vaikutuksia osalle tiloista]
- *Kansallinen tavoite*: vähintään 120 000 ha.

Vaihtoehtoisia keinoja **laadun** kasvattamiseen:

- Ehto, että pientareita ei muokata, lannoiteta eikä käsitellä kasvinsuojeluaineilla [huom. on osin jo nykyainsäädännössä]
- Ehto niittää pientareet 1-2v välein loppukesällä
- Pajujen säästäminen peltojen reunoilla [tarjoavat pölyttäjiä tärkeää ravintoa keväällä, jolloin muuta ravintoa on niukasti tarjolla. Huom. vaatii yhteensovitusta tukijärjestelmän kanssa]

Näkökulmia keskustelussa:

A) Ei määritetä ”riittävää leveyttä”, ei tilakohtaisia minimivaatimuksia

B) Asetetaan vähimmäisleveys (esim. 3m tai 5m), tilakohtainen minimivaatimus (esim. 5 %)

4. Ympäristökesantojen lisääminen

- Ympäristökesanto = peltomaalla sijaitsevia alueita, joiden ensisijainen tarkoitus ei ole tuottaa satoa, vaan niitä perustetaan monimuotoisuuden vaalimiseksi. Kannustetaan käyttämään monivuotisia niittykasviseoksia.
- Suositaan erityisesti pitkäaikaisia ympäristökesantoja. Niitto loppukesällä/syksyllä. *Tavoite 200 000 ha vuoteen x mennessä.*
- Lyhytaikaisia ympäristökesantoja *100 000 ha vuoteen x mennessä.* Perustetaan monilajisilla siemenseoksilla.
- Kansallisen hehtaaritavoitteen lisäksi voidaan *vaihtoehtoisesti asettaa tilakohtainen vaatimus toimille 3 ja 4: vähintään % tilan tukikelpoisesta alasta.* [huom. voi olla merkittäviä vaikutuksia osalle tiloista. Lisäksi oleellista kohdentaa alat monimuotoisuuden kannalta suotuisille paikoille sen sijaan, että ne sijaitsevat tasaisesti kaikilla tiloilla.]

Taustaa:

- Ympäristökesantoja on myös nyk. maataloustukijärjestelmässä.
- Uutta mm. että kannustetaan kesantojen pitkäikäisyyteen ja kohdennetaan toimenpidettä luonnontieteellisistä lähtökohdista niille paikoille, joissa se edistää tavoitetta

Näkökulmia keskustelussa:

A) Ei tilakohtaisia minimivaatimuksia

B) Tilakohtainen minimivaatimus (10 %)

5. Maisemapiirteiden lisääminen

- Maisemapiirre = esim. puu, pensas, kiviaita, lammikko, piennar, metsäsaareke...
- Tarkastellaan lainsäätöä sen osalta, että se *kannustaa* pellon maisemapiirteiden lisäämiseen ja nykyisten maisemapiirteiden säilyttämiseen.
- Luodaan *tarvittaessa säilyttämisvelvoite*, jotta maisemapiirteet säilyvät maisemassa.

6. Uuselinympäristöjen hoito monimuotoisuus huomioiden

(konsultoidaan vielä vastuutahoja LVM/Väylävirasto/ELY)

- Uuselinympäristö = esim. voimalinjat, tien- ja radanvarret
- *Ohjeistetaan* yksityiset tienhoitokunnat, ELY-keskukset ja Väylävirasto. Tehdään *yhteistyötä ja kehittämishankkeita* keskeisten tahojen kanssa (kuten Fingrid ja VR). [tarvittaessa tähän myös kaupunkien uusniityt]
- [Selvitetään mahdollisuutta ohjata *lainsäädännöllä* tienvarsien niittoajankohtaa ja miten tienvarsia hoidetaan, huomioidaan vieraslajien torjunta.]

7. Kotieläinten laiduntamisen edistäminen

- Selvitetään keinoja, miten ulkona laiduntavien kotieläinten määrää & laidunala voitaisiin kasvattaa.
- Keinoja esim. *isojen aitauskustannusten tukeminen* tai *informaatio-ohjaus* (esim. neuvonta ja pienryhmätoiminta)
 - Vaihtoehtoisesti selvitetään, onko tarpeen *ohjata navettarakentamista* sellaisiin paikkoihin, joissa on laidunnusmahdollisuus. [huom. metsäkatoasetus rajoittaa jo laiduntamista ja navettarakentamista]
 - Tarpeen edistää myös *suurpetopolitiikan* muutoksia, jotta laiduneläimet paremmin turvassa
- Huom. laidunnuksen mahdollisuuksiin ja edistämiseen vaikuttaa maatilojen rakennemuutos, esim. tilakoon kasvu. Lisäksi laidunnuksen edistäminen edellyttää, että tuotantoeläimiä on riittävästi eri alueilla.

8. Luomualan lisääminen

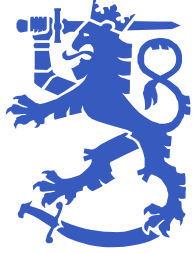
- Parannetaan luomun toimintaedellytyksiä ja turvataan nykyinen taso.
- Keinot: Luomua edistetään jatkossakin *maatalouden tukijärjestelmissä*. Tehdään toimenpiteitä, jotta *markkinat* edistäisivät luomun käyttöä (julkiset hankinnat yms).
- Vaihtoehtoisesti voidaan asettaa *luomualan kasvulle pinta-alatavoite*. [huom. onko kysyntää, jos pinta-ala kasvaa?]

9. Syysviljoja, talviaikaista kasvipeitteisyyttä ja nurmea viljavaltaisilla alueilla

- Luodaan *taloudellisia kannusteita*, jotka ohjaavat syysviljoja, talviaikaista kasvipeitteisyyttä ja/tai nurmea viljavaltaisilla alueilla.

10. Kosteikkojen lisääminen ja hoito maatalousympäristössä

- *Kannustetaan* lisäämään pienialaisten kosteikkojen (alla 0,5 ha) ja muun vesialueen pinta-alaa maatalousympäristöissä.

VALTIONEUVOSTO
STATSRÅDET

Kiitos!